PAGINI AUTOBIOGRAFICE1 DIRETTIS S IM O

Ca să ajungă în Franţa, care totdeauna a fost privită în Orient ca o amantă ideală, numeroşi vagabonzi visători s-au aruncat nebuneşte, atraşi mai mult de chemarea ei, decît de gîndul cuceririi. Dar, majoritatea, poate cei mai buni, şi-au lăsat oasele pe drum, înainte de-a o cunoaşte sau după ce au cunoseut-o. ceea ce-i totuna. Deoarece numai în iluzie se află frumosul. Şi fie că atingi sau nu capătul drumului, amărăciunea are cam acelaşi gust, în ambele cazuri. Scopurile totdeauna au fost nobile. Ceea ce are preţ pentru omul, ale cărui dorinţe sînt nenumărate, e numai lupta, bătălia ce-o dă cu destinul său, în timp ce dorinţele îl mistuie. Asta-i toată viaţa; viaţa visătorului.

Eu sînt unul dintre aceşti visători. Şi odinioară, între atîtea alte dorinţi, am hrănit-o şi pe aceea de-a atinge pămîntul Franţei. Voi povesti una dintre încercările mele nenorocase; pe cea mai frumoasă.

Mă aflam la -Pireu (sînt de-atunci tocmai douăzeci de ani), în tovărăşia celui mai bun frate de hoinăreală pe care l-am cunoscut vreodată, singurul prieten al cărui suflet se contopise în întregime cu al meu. Şi totuşi eram pe punctul să ne despărţim: o tristeţe lăuntrică ce-i sf îşi ase dintr-o dată inima îl smulgea prieteniei mele pasionate, trirni-ţîndU-1 să se zăvorească, pentru cîtva timp, într-una din mînăstirile de la Muntele Athos.

După debarcarea noastră la Pireu, ne plimbarăm timp de trei zile, tăcuţi şi trişti, printre glorioasele ruine, ce spori şl mai mult mîhnirea bietelor noastre suflete; apoi veni clipa cînd trebui să ne îmbrăţişăm, ca să nu ne revedem, poate, niciodată. Oh! Cît e de tristă despărţirea, atunci cînd ţi-e drag cineva î

La ultima noastră masă - pîine şi măsline întinse pe un jurnal - nu mîncarăm mai nimic. Cămăruţa de la hotel ni se părea un cavou. Ne-am strîns fiecare lucrurile, ne-am împărţit punga comună, vreo şaizeci de drahme, şi am plîns vitejeşte.

Cum eu voiam să plec în Franţa, iar prietenul meu se împotrivea, mă rugă pentru ultima oară:

- Nu te duce acolo... Fii cu judecată... Ai o mamă care tremură pentru viaţa ta. Cît am fost împreună, mai mergea: eu ştiu să mă descurc mai bine ca tine şi vorbesc mai multe limbi. Dar. singur, ai să suferi nespus de mult. Apoi Occidentul, deşi are aziluri de noapte, este mult mai nemilos cu vagabonzii decît Orientul, care nu le are deloc. Dă-o dracului de Marsilia! Dacă ai şti cît m-a costat oraşul ăsta! întoarce-te la ai tăi, însoară-te cu o neroadă bogată, trăieşte dintr-o muncă asigurată şi mori liniştit. Visurile.., Cloceşte-le la gura sobei, căci este mai puţin primejdios ca atunci cînd le hrăneşti cu sîngele tău: cînd ai sâ mori, pe faţa ta vor fi mai puţine urme. Crede-mă, Pana i te... Bilanţul tuturor visurilor trăite se cifrează prin nenorociri mari. Şi e drept să fie aşa; astfel n-ai avea loc de visători. Haide... Jură-mi că mîine vei lua vaporul spre Constanţa.

Prietenul meu vorbea, strmgîndu-mi mîinile, iar frumoşii săi ochi umezi şi faţa lui plăcută de frate trădau o prefăcătorie duioasă: nu credea decît pe jumătate din tot ce îndruga; minţea din dragoste.

Minţii, la rîndul meu, promiţînd să-i urmez sfaturile şi plecă încredinţat că n-am să fac nimic din tot ce-mi spusese, căci nu degeaba eram din aceeaşi rasă. - Îndată ce rămăsei singur, pămîntul mi se păru lipsit de orice sens, iar pe oameni îi simţeam nerozi. A doua zi în picioare, pe chei, cu urechile zbîrnîind de frumoasele versuri franţuzeşti, pe care prietenul meu le recitea seara, privii cum ultimele încărcături fură urcate pe vaporul românesc, apoi cum însuşi vaporul îşi luă drumul spre Constanţa.

Două zile mai tîrziu, vaporul „Saghalien” 1 al „Companiei mesageriilor maritime” pleca spre Marsilia, via Neapole.

îmi făcui bagajul.

Cînd eşti vagabond, sărac şi părăsit de prieten, operaţia aceasta se îndeplineşte tragic. Dar ce ştie lumea despre asta?

Ce ştie ea, cîtă durere poate să închidă o valiză făcută, in ajunul primei plecări,” de mîinile bătătorite ale unei mame care plînge în hohote; ce ştie ea de ceea ce simte un copil afectuos, cînd o întreagă mahala urlă că s-a înhăitat cu o,,haimana”; de pustiul pe care o astfel de „haimana” îl poate

lăsa în sufletul unui adolescent exaltat, atunci cînd îl părăseşte,,,ca să nu-l mai revadă poate niciodată”, după ce i-a vorbit cu disperare de lucrul acesta.

De toate acestea, ce ştie lumea?

Ştie oare, măcar, ce înseamnă să te pregăteşti de plecare, atunci cînd eşti sigur că n-ai cu ce-ţi plăti nici biletul de drum?

Nenumărate sînt resursele pe care viaţa le oferă dragostei noastre şi de neînfrînt curajul pe care-l naşte dorinţa.

In acel sfîrşit de ianuarie 1907, care urma după plecarea nefericită a prietenului meu, puteam fi văzut dinaintea debarcaderelor Pireului, aşezat cuminte pe valiza mea şi urmărind cu privirea mişcările vapoarelor; studiam de două zile acel du-te-vino al vieţii marinăreşti; cercetam obiceiurile călătorilor, ale marinarilor şi ale vapoarelor.

în eurînd, un mare eveniment avea să se producă în noua mea viaţă de vagabond novice în străinătate, rămas fără bani şi aruncat dintr-o dată de sub aripa protectoare a mentorului meu. Cu inima cît o nucă, mă gîndeam neîncetat la piesa de aur - o jumătate de liră sterlină - pe care o cususem în poala cămăşii, la toată averea mea, o pîine de două kilograme şi o jumătate kilogram din excelentul caşcaval grecesc, cumpărate şi închise în valiză între *Viaţa lui Socrate* şi *Poeziile* lui Eminescu. Mă gîndeam deopotrivă la ceasornicul meu „Roskopf”, ° maşinuţă simpatică şi de precizie, din nichel oxidat, bogat în amintiri, de patru ani de cînd îl tîram pretutindeni şi fericit că a scăpat de atîtea ori de la moarte sigură. Ceasul îl strecurasem în pulpana dreaptă a paltonului, la fund de tot, între stofă şi dublură, după ce găurisem buzunarul. Ca să-l iau şi să văd cît e ora, trebuia să vîr mîna pînă la umăr. îi simţeam prezenţa, lovindu-se de genunchii mei, la fiecare pas.

Astfel, după ce scotocii cu înfrigurare, nu-mi rămî-neau la îndemînă decît cîteva drahme, destinate în parte acelui cumsecade barcagiu, care - din fundul bărcii sale unde sta tolănit cu braţele sub cap - mă spiona cu'bunăvoinţă, de două zile de cînd cercetam vaporul „Saghalien”, îmi zîmbea cu graţie şi-mi spunea la fiecare reîntoarcere din cursă, trîntindu-se pe spate: „*Kalosto patrioţi* (salutare)”!

Nu-i răspundeam decît cu o privire rece de muribund. Cu o oră înaintea plecării „Francezului” a trebuit să renunţ la amarul meu dispreţ:

- Da! *kalosto patrioţi*, ia spune-mi cît îmi iei ca să mă duci pînă la varjorul de colo, ancorat la intrarea în port.

Dintr-o săritură, se aşeză în capul oaselor şi privi spre locul arătat, unde se aflau două vapoare.

- *To Galiko* sau *to Ghermaniko*? („Francezul” sau „Germanul”?)

- *To Galiko*!

Omul se bătu pe coapse, vesel, şiret.

- Eh, *patrioţi*... Ştii prea bine; treizeci de bani... E destul de departe, *kaimeni* (vai de noi)!

- Da, e departe. Şi, pe deasupra, n-am nici bilet, zic eu. Barcagiul izbucni:

- Dă-mi gologani să ţi-l cumpăr, Strigă sărind pe chei. Mă-nţelegi, e acelaşi preţ, dar voi cîştiga cincizeci de bani pe-deasupra.

- Cam cît o să coste pînă la Marsilia, *katastromatos* (pe punte)?

- Şaizeci de drahme.

- Ar trebui să le am... *Kaimeni*!

Această mărturisire schimbă tonul şi atitudinea barcagiului. Faţa lui slăbuţă luă un aer solemn; vorbi cu gravitate:

- Asta-i altă căciulă! Hai să luăm o cafea, colo, în r faţă!

Şi la cafenea, încrucişîndu-şi braţele pe masă, nas în nas cu mine, îmi spuse:

- Vrei, deci, să faci pe *palikaraki* (micul viteaz)?

- Da, cam aşa...

- Ei bine! ai să-mi dai două drahme şi te voi urca pe vapor.

îi dădui banii.

- Acum, ascultă-mă, *matia-mu*! (Ochii mei!) Te vei duce la scara cea mare de la clasa întîi. Acolo, vei sări repede, ca un cocoş. Dacă te opreşte cineva, răspunde-i în greceşte: „Mă duc să-mi văd un prieten”. Cum eşti bine îmbrăcat, *ei* or să te lase să treci. Bagă de seamă să nu te ascunzi înainte de plecare. *Aia* au ochi buni. în acest timp, voi strecura valiza ta printre cuferele bogătaşilor. Tu stai acolo înăuntru, aşteaptă

s-o vezi, apuc-o, fără să dai vreo lămurire şi... Dumnezeu să te păzească, copilul meu.
Aşa s-a şi întîmplat. Urcat fără nici o piedică, coborîi pe puntea inferioară şi văzui pe barcagiul meu dînd din coate, certîndu-se cu camarazii lui; apoi, după ce îmi trecu valiza şi se încredinţa că o luasem, îmi spuse încă o dată cu un gest de mare uşurare:
- Acum, Dumnezeu să te păzească!..,
Da! Dumnezeu să te păzească, băiete.,, pînă-n clipa cînd controlorul te înşfacă.
Dar, aşteptînd această grozavă catastrofă, este îngăduit să nădăjduieşti într-un sfîrşit bun şi să iei parte la viaţa care te înconjoară. Şi viaţa care mă înconjoară pe „Sagha-lien” este destul de însufleţită: patru sute de greci, veniţi din toate colţurile Greciei, Anatoliei şi Macedoniei, sînt îngrămădiţi acolo pe punte într-un talmeş-bâlmeş caraghios, tragic, pitoresc, mai mult decît teatral şi aproape neverosimil. Toate costumele, toate dialectele, toate caracterele. Tineri, bătrîni şi copii, însuraţi şi burlaci. Veseli, melancolici, morocănoşi, nepăsători şi înţelepţi. Unii dansează sau îşi joacă copiii. Alţii cîntă, strunesc coardele vreunui instrument sau joacă cărţi. Unii discută atît, de-ai crede că se ceartă, în timp ce cîte unul suspină într-un colţ, iar altul măsoară puntea, gesticulînd cu degetele mîinilor răşchirate şi răcnind la cer:
- Ah! *patrida-mu*! *patrida-mu*! (Ah! patria mea, patria mea!)
Toţi mănîncă şi beau. Puntea este plină de sîmburi de măsline, capete de heringi, coji de ceapă şi de portocale. Peste tot duhneşte a ţîri, brînză fermentată şi altele, ceea ce este îngrozitor.
Un refren se înalţă desluşit, deasupra grupurilor:
Ehe, *rnore*, *ehe*, *Tha pami stin xanthia*! (Ehei, dragul meu, ehei, Plecăm în străinătate!)
Şi în mijlocul acestei hărmălăi, sirena vaporului şuieră pentru prima oară, aducîndu-mi aminte că n-am bilet. Aproape că şi uitasem de el, dar mă simt aşa de bine pierdut în această mulţime, că nu mă sperii prea mult; las sirena să-şi epuizeze toate semnalele reglementare şi vaporul pleacă în delirul acestui furnicar omenesc, care urlă din răsputeri: \
- Adio *patrida-mu 1*

- Adio prieteni!
Acest *Ehe*, *rnore*, *ehe*! zguduie acum c« rul. sa s din piepturile unui cor de patru sute de voci:
Toată lumea ciută,?
Aşa-i pe vapor:
Veselie, *bucurie*.
Toată lumea, *afară de evreu*.
Evreul rătăcitor, *el*, *numai el*, *călătoreşte trist*.
Saghalien îşi ia largul, mîngîiat de o briză care ne stropeşte în joacă. Pînzele pocnesc în bătaia vîntului. Emigranţii ghemuiţi unul într-altul devin îngrijoraţi, din ce în ce mai îngrijoraţi. Eu de asemeni şi am pentru ce. Mă gîndesc întruna cu bucurie la fericirea de-a mă afla peste cîteva, zile la Marsilia. Ah! voi face orice, hamal, rîndaş, cerşetor, numai ca să ajung acolo. Parcă mă şi văd citind şi eu cărţi, cărţi franţuzeşti, în original, ca prietenul meu!
Dar inima mi se dezlipeşte de acest gînd şi se micşorează, bătînd cu putere. împrejurul meu: *kătastromaios*, oameni de-a valma, visători de dolari. Ce legătură să fie între mine şi această turmă?
Cu răsuflarea duhnind de usturoi, un tînăr emigrant îmi sare înainte:
- Eu merg la San-Franciseo... Dar tu? - La Tombuctu!
- Unde-i asta?
- în Canada.
- E cam frig pe acolo...
- Lasă-mă în pace!
Cu privirea aţintită asupra comandantului care se plimbă în cabina de comandă, mă întreb dacă omului ăsta i-ar fi milă de mine, la un caz de nevoie.
Deodată, o frază scurtă, răsunătoare, strigată în gre-” ceste, îmi străpunge inima:
- He! *Ta sitiria pedia*! (Haide! Biletele, copii!)
Cel care a dat ordinul acesta nenorocit este-cafegiul, patronul bufetului de la a treia, tălmăci şi totdeauna grec pe toate vapoarele care brăzdează bazinul Mediteranei.
Alături de el, stă înfipt un ofiţer de bord cu faţa aspră.
Ah! *kaimeni palikaraki*!
★

Profitînd de zarva ce-a cuprins mulţimea,-ca şi de neatenţia celor doi controlori, o şterg, strecurîndu-mă pe nesimţite. Unde? Parcă ştiu? Mă învîrtesc încoace şi încolo, dau clin colţ.în colţ, cu ochii în căutarea unei ascunzători, tot pipăind piesa de aur cusută în cămaşa mea, în timp ce,,Roskopf*'-ul îmi ciocăneşte genunchi.

Să mă strecor într-o barcă de salvare? Sînt acoperite cu pînze, bine legate cu frînghii pe care ar trebui să le tai. Să mă cobor la cazane? Nu cunosc pe nimeni acolo: toţi sînt francezi. Dar iată că un marinar care trece mă măsoară cu coada ochiului şi surîde. Cu siguranţă că a recunoscut *palicarul*!

Socotindu-mă pierdut, mă pitii în labirintul de culoare din apropierea coşului cel mare. Mă ghemuii deasupra grătarului care proteja cazanele şi mă simţii în siguranţă. O să le fie prea greu, să dea peste mine aici. Doar n-o să le vie în cap să scotocească prin puzderia de colţuri şi unghere ale vaporului! Poate, cine ştie, nici nu le cunosc tot aşa de bine ca un vagabond, care este la prima lui lovitură. *Hei palikaraki*?...

Şi veşnicia, greaua veşnicie trece, se scurge cu nesiguranţa ei, cu burniţa care a început să-mi ude umerii, cazanele care mă dogoresc pe sub grătar, cenuşa care se urcă şi mă sufocă, tangajul vasului care mă zdruncină tare... Şi valiza mea, Lăsată în voia acelor piraţi, ce-o fi devenit? Aveam înăuntru pîine şi brînză, cu care voiam să mă întremez puţin, căci, pe legea mea, mi-e foame. Dar trebuie să am răbdare şi aştept cu urechile ciulite, cu privirea în pămînt. Jumătate fript, jumătate îngheţat, schimb clin cînd în cînd piciorul, ca berzele cînd se odihnesc.

Dumnezeule, cît e de mult.! Şi totuşi nu prea.

Un zgomot de paşi care se apropie, toc, toc, pe-.punte. Sînt doi... Se opresc! De ce? N-au ce căuta aici! îndrăznesc o aruncătură ele ochi în jurul meu, ca să văd dacă i--ar putea aduce ceva încoace. Nimic: murdărie şi fierărie prăfuită.

Dar paşii, pa&ii unuia singur acum, pornesc din nou, toc, toc şi iarăşi se opresc, de astă dată chiar în labirintul meu! Oh ! Marsilia, n-o să te văd deloc! Văd mai degrabă şapca tălmaciului - cafegiul - de care mă desparte o singură manşe. Şi primejdia îmi curmă respiraţia, dar e degeaba să-ţi ţii respiraţia în faţa unei atari nenorociri, că iată încă un pas şi

cafegiul mă priveşte cu ochii săi de broască rîioasă; cu faţa buhăită; nu spune nimic, dar din locul său îmi face semn cu arătătorul: *Vino-ncoa*!

Mă supun, desigur. Mă recomand.

Palilcaraki...

Pe punte, francezul şi grecul schimbară cîteva vorbe, pe care nu Ie înţelesei. Primul mă măsoară liniştit. Al doilea îmi spune:

- Urmează-ne!

îl urmai ca o mironosiţă, gîndindu-mă cu tandreţe lâ jumătatea mea de liră sterlină şi la,,Roskbpf% fiecare încă la locul respectiv.

Cînd convoiul funebru sosi pe punte, toţi emigranţii erau în picioare. Cei mai nerăbdători ne împresurară:

- Ce s*a întâmplat?

- Ce-a făcut?

- N-are bilet?

- Săracul! *Kaimenos* !

Mă uit la toată lumea asta, la cei doi judecători ai mei - marea şi cerul - şi tremur pentru micuţa mea comoară, pe care regret că n-am ascuns-o în caşcaval.

Şi acum, interogatoriul, luat de tălmaciul grec, ascultat cu nepăsare de ofiţerul francez şi cu viu interes de emigranţi:

- De ce te-ai ascuns acolo?

- Ca să ajung la Marsilia.

- Hm! Şi biletul?

- N-am.

Cafegiul se roşi de mînie, mă înşfacă de reverul hainei şi mă zgîlţîi cu putere:

- *Kerata*! Ce, te crezi pe vaporul lui tat-tu? Ofiţerul întinse mîna şi potoli excesul de zel al slugoiului. O voce strigă din mulţime.

- Haide, *more*, nu mai face pe lacheul. Sîntem creştini!

Apoi alte voci:

- Dar ce! e vaporul lui tat-tu...

-...Şi n-o să fie mai greu din cauza acestui *kaimenos*.

Vrăjmăşia contra tălmaciului cuprinde toate sufletele. Un emigrant îşi scoase o batistă din buzunar, aruncă în ea cîţiva gologani,, apoi, nervos, începe să cheteze printre cei de faţă, zăngăndind monedele şi strigînd cu voce metalică:

- Hai, fraţilor! puţină bunăvoinţă. Daţi ce vă lasă inima! Trebuie să adunăm cîţiva gologani, pentru nenorocitul ăsta! *Pentru el*! Nu pentru vapor, lua-l-ar dx^acul!

Il privesc şi mi se pare că recunosc pe acela care-mi spunea că se duce la San-Francisco şi-l luasem la goană.

Dinaintea acestei întorsături, cafegiul îşi întrebă din ochi stăpînul. Acesta rosti o frază şi grecul se puse îndată să-mi scotocească buzunarele. Rezultatul: cîţiva gologani. Mi-i lăsară.

Atunci, auzii pe ofiţer şoptind:

- La cărbuni!

Şi-mi întoarse spatele, dar repede se răzgîndi, din cauza hainelor mele curate şi-mi modifică osînda:

- *Nu*... *nu*... *Supreaveghează-l*... *Debarcaţi-l la Neapole*...

Tălmaciul mă aruncă într-o cabină de bagaje şi acolo, împingîndu-se în mine, îmi zbieră în nas:

- *Vocii*! *Gazeluri*! (Boule î Măgarule!) De ce n-ai venit să mă cauţi înainte de plecarea vaporului? Pentru cî-teva drahme, ţi-aş fi arătat eu unde să te ascunzi. *Zoo*! (Animalule!)

- O să ştiu de-acum încolo!

Şi, pe bună dreptate, cu altă ocazie i-am folosit sfatul cu vîrf şi îndesat.

Totul merse bine pînă ce Messina se profila în zare. Emigranţii mîncau, beau; puntea devenise un adevărat grajd; nu căleai decît pe resturi. Cîntecele amuţite, noaptea rîncepeau mai abitir decît dimineaţa:

Ehe, *more*, *ehe*! Bătăi din palme şi dansuri:

Hai să mîncăm, *să hem şi să jucăm*! *Ehe*, *more*, *ehe*!

Cînd, deodată, se dezlănţui o furtună şi iată-ne pe toţi, lucruri şi fiinţe, claie peste grămadă.

O răbufnitură de vînt, nebănuită, puternică, grea cît mii de tone de apă, izbi cu putere pînzele, le umilă, le smulse din toate legăturile şi le aruncă de catarg, care trosni de credeai că-i sfîrşitul lumii. Bărbaţi, femei, copii, bagaje, sticle, pîine, ţîri, ceapă, portocale, toate la un loc nu sînt decît o Hiiasă informă, pe care corabia o rostogoleşte de la tribord la babord, o striveşte, o zdrobeşte, în timp^e furtuna pustieşte puntea, iar căpitanul strigă de la postul său:

- Toată lumea în cale!

Emigranţii au schimbat cîntecul. Tîrîndu-se pe mîini şi pe şezut, uzi leoarcă, cu privirile îngrozite, se agaţă de tot ce le iese în cale şi cheamă în gura mare, în ajutor, pe cei doi sfinţi greci, protectorii mărilor:

- *Aghios Nicolas*! *Aghios Gherasimos*!

Cafegiul, care se ocupă cu coborîrea în cabine şi care face haz de spaima emigranţilor, răcneşte la sărmanii, *kaiastromatos*, speriaţi, călcînd peste ei:

- Aha-a! Iată naufragiul! Acum'ehe, *more*, *ehe*!

Şi aruneîndu-i ca pe nişte saci, curăţă puntea de orice harababură.

Sînt singurul căruia îi place mai bine să înfrunte furtuna, decît să coboare în împuţiciunea şi vărsăturile de jos. Ghemuit între balustradă şi bucătărie, mă feresc pe cît pot de valurile care spală puntea şi o clipă mă stăpî-neşte şi pe mine gîndul naufragiului. „Adio, mamă, n-ai să mă mai vezi!”

Cafegiul, zărindu-mă acolo, strigă la mine:

- Coboară, nenorocitule! O să te ia un val de apă.

- Lasă să mă ia!

însă altfel mi-a fost scris, într-o seară înstelată, în faţa mizeriei mele, Neapole îşi arătă golful său, fără pereche în lume, înălţă pînă-n nori luminile amfiteatrului său şi mă afundă într-o vrajă care mă făcu să iert soartei că-mi răpea dorinţa de a ajunge în Franţa.

Am fost dat jos la Neapole... Dar îl admir. Inima mi se umflă, gata să plesnească, în timp ce ochii mei răscolesc întunericul, spre a descoperi silueta masivă a Vezuviului.

- Ai să cobori aici, îmi strigă tălmaciul, în mijlocul unei larme asurzitoare.

„Saghalien” se opreşte şi ancorează. Călătorii se în-ghesuiesc în bărcile care roiesc în jurul vaporului. Eu, cu geamantanul în spinare', sînt luat de valul de emigranţi care debarcă aici, de unde un transatlantic îi va transporta în America. Şi iată-ne, adevărată turmă de oi, îngrămădiţi într-un bac pe care un remorcher îl trage pînă la cheiul vămii. „Totdeauna sînt în cîştig”, îmi spun, gîndindu-mă la cele trei lire pe care barcagiii ţi le cer de la vapor pînă la chei. Şi cum nimeni nu mă bagă în seamă, mă lăsai în voia soartei. Cine ştie? O masă şi o noapte pe gratis nu sînt de dispreţuit, de

vreme ce eşti un *palikaraki*. Să facem deci pe emigrantul, cît s-o prinde.

Dar asta nu merse şi totul se termină într-un mod neaşteptat.

Conduşi într-o clădire uriaşă, cu paturile aliniate ca nişte morminte, văzui pe greci apropiindu-se de pereţi şi citind următoarele rînduri scrise de alţi compatrioţi: *Fraţilor*! *Aici am fost mîncaţi de ploşniţe cît lintea*!

îmi înhăţai valiza şi o luai la goană!

Iată-mă acum în stradă, singur, fără prieteni, fără mentorul meu; eu, un om de treabă din Brăila, aruncat în lume, eu, omul de treabă care ştie că-l aşteaptă zile negre, adolescent crăpînd de viaţă şi mulţumit că se află la Neapole, de vreme ce n-a avut cum să ajungă la Marsilia. Mulţumit de acest Neapole a cărui poezie îi este necunoscută, mulţumit delira sterlină cusută în poala cămăşii, de,,Roskopf-"-ul aşezat în buzunarul vestei şi de biata comoară de douăsprezece drahme, în gologani, pe care i-o adunase emigranţii.

Dar nu tot aşa ele mulţumit de ceea ce i se întîmplă, deodată, în timp ce mergea cu gindul aiurea: un ştrengar se apropie, îi propune să-l ducă la un *albergatore1* şi, fără să-i aştepte răspunsul, îi smulse valiza, ordonîndu-i să-l urmeze!

,,Dumnezeule! îmi spuneam, omul ăsta trebuie să crape de foame, de vreme ce se poartă astfel! Am fost debarcat într-un oraş mai sărac decît cele din Grecia!

Şi-l urmai î Via Duomo, apoi o străduţă: iată-ne ajunşi la *albergaiore*, la etajul al patrulea. E tînăr, oacheş, faţa aspră de om care se zbate. Interiorul îmi pare curăţel. Preţul: cincizeci de centime pe noapte, douăzeci şi cinci pentru o farfurie de carne sau peşte cu legume. Foarte bine. Plătesc hamalul, care nu-mi cere decît treizeci de centime. Şi mă duc la culcare, deoarece casa îmi joacă înaintea ochilor, de parcă aş fi încă în largul mării.

Patronul îmi arătă camera, deschise uşa şi după ce mă lăsă să trec, se opreşte în prag cu mina întinsă. Mă uit la gura lui amară, la ochii săi reci şi scăpărtori, la nemişcarea feţii lui bărbăteşti şi nu pricep nimic.

- Cele cincizeci de centime! rosti cu o voce tăioasă, ce-mi dădu fiori.

Plătesc în grabă. închisei uşa. Înţepenit în mijlocul odăii, îmi plimb privirea de la patul jegos la fereastra sinistră şi la pereţii al căror tapet e pictat de urmele ploşniţelor strivite cu degetul. Un cîntec de jale străbate din acest şanţ greu. adine, lugubru, care se numeşte stradă, strada Occidentului, strada Neapolelui. unde, ca să poată cîştiga treizeci de centime, un om mi-a sărit în spate, ca şi cum ar fi vrut să mă jefuiască şi m-a adus la acest *albergatore*, care are aerul unui călău.

Mă cuprinde spaima. Inima mi se umple de presimţiri negre. Aş vrea să plîng.

Departe, departe, prietenul meu! Departe, departe, mama! Şi eu ce să fac aici? Mă gîndesc la căminul nostru sărac, dar curat şi moale. Mă gîndesc la prietenii de vîrsta mea, aproape toţi însuraţi, fiecare cu familia lui, cu rostul lui. De ce oare blestemul de-a nu putea face ca ei ca toată lumea? Ce mă împinge întruna pe drumuri îndepariate, cînd în ţara noastră pînă şi străinii îşi fac un rost şi se statornicesc? Ce vreau? După ce alerg?

Singur, la mii de leghe departe de orice suflet care să mă înţeleagă şi să mă ajute.

Repede mă dezbrac şidescos piesa de aur, pe care o mîngîi cu dragoste; ea mă va ocroti, ea împreună cu gologanii *katastromatos-ilor*, care valorează aproape cît ea.,,Roskopt”-ul, de asemeni, aşa păcătos cum e şi tot merită doi-trei franci.

îmi înşiruiesc averea pe pat: ceasul, grămada de aramă şi piesa de aur. La un loc, totul face o liră sterlină. Bun, am cu ce trăi o chenzină, socotind cîte treizeci de bani pe zi, inclusiv tutunul. Dar, chiar de mîine, voi pleca să caut de lucru, primind orice o fi.

Acest gînd mă linişteşte şi mă culc. spimîndu-mi: „Trebuie să mă descurc! Sînt un om singur pe lume!”

★

Singur pe lume? Nu ! gînduri negre de-o seară..:. A doua zi, la ora şapte dimineaţa, Neapole se înfăţişează; privirii mele. Neapole, oraşul fără pereche, minunatul colţ de lume despre care auzisem că trebuia să-l vezi şi apoi să mori!

N-am murit, dar mi-am pierdut capul. Timp de două zile, am alergat întruna, pretutindeni; la muzee, Vezu-viu, Pompei,

grădini, şosele, monumente, toate astea înghiţite dintr-o clată cu o bucată de pîine într-o *mmă* şi „Roskopf'-ui în cealaltă.

Dar, *ix* seara celei de a doua zile, reîntorcîndu-mă acasă, nu-mi rămăsese nici o para din grămăjoara de aramă dăruită de emigranţi.

îndată mă cuprinse teama. Acum, băiete, la mun» Şi atenţie totodată la gologani, că se duc î Gustai în seara aceea faimoasa farfurie a hangiului, carne şi legume, care nu costa decît douăzeci şi cinci de centime.

Era un amestec de fasole, de tăiţei, şi de morun sărat cu multă zeamă; amestec ce părea să mai fi fost roi o dată. Deloc bun. Să lăsăm acest terci pentru zile mai grele, care poate nu vor veni niciodată. Pentru moment, jumătatea de liră sterlină e încă neatinsă, deşi schimbată. De data asta, voi alerga după muncă.

Sînt sigur c-am s-o găsesc! N-am văzut oare, în plimbărilor mele, magazine cu firma: *Latteria Romar>u*?

Astea sînt, fără îndoială, *Lăptarii.*, *romaneşti*! Aceste firme, ca şi un bilet atîrnat la geamurile tuturor caselor, pe care scria *si loca un piano l*, m-au făcut să cred că la Neapole toate lăptăriile sînt ţinute de români şi că toată lumea închiriază... piane î Două lucruri diferite, ce-mi jucau dinaintea ochilor, prima dîndu-mi curaj, în timp ce alergam după tramavaie. Nu, nu sînt pierdut.

Latteria romana, asta trebuie să fie: *Lăptaria română*.

Blestemată limbă latină: tu mi-ai jucat festa! Căci foarte sigur c-am să găsesc o întrebuinţare la aceşti români, *care în nici un caz n-o să mă lase să mor de foame*, *am amînat ora intrării la stăpîn*, şi mă avîntai, timp de alte trei zile, de-a lungul cîmpiilor minunate care se înveci-nesc cu -Neapole. Colindai portul, cheiurile, bisericile. Fă^ cui cunoştinţe.

Desigur, cunoştinţe!

Una din ele mă duse într-o seară la o „casă”, unde se dansa în sunetul acordeonului. Multe fete tinere. Veselie, sinceritate, nimic care să dea de bănuit.

Cum eu nu dansez, băui, glumii, rîsei. O fetiţă ieşea afară cu regularitate de ceasornic, făcea mîinile pîlnie şi striga cu o voce divină, către o altă divinitate de la al cincilea:

- *Na-a-a-ni-i*!

O fereastră se deschidea în cer. Altă voce divină răspundea:

- *Che vuoi*? (Ce vrei?)

- *Scendi a basso*! *Ce un soldatiello*, *un pasquale che ti voule*! (Coboară jos. Te vrea un soldăţel!)

Şi divina cobora... „jos”, jos de tot, în iadul pămîn-tesc, de unde-şi lua *soldatiello*. Totul nu costa decît cincizeci de centime.

Dar şi-aşa, încă era prea scump, trebuie s-o recunoaştem, deoarece la uşa cabaretului se afla un „tată de familie”, care făcea o concurenţă grozavă întreprinderii cereşti. Judecaţi: acest părinte, cu biciul pe umăr, trăgea *pasquale* de mînecă, le arăta pe cele două fete ale sale aşezate într-o brişcă, la care înhămase o vacă şi un măgar şi-ţi oferea, pentru o *liră*: *mîncare*, *băutură şi*... *restul*.

Un *soldatiello* se urcă. Apoi un altul. Mă urcai şi eu. Tatăl ia hăţurile. Vacă, măgar şi marfă se pierd în noapte. Pe drum, un abonat se urcă din mers, salută, împarte sărutări, sirînsori de mînă şi ţigări.

Mahala. Casă de ţară. Harababură. Mizerie. Mama şi o fetiţă pun pe o masă mare: pîine, vin, brînză, plăcinte. Se bea, se mănîncă şi se trece alături, într-o încăpere care n-are decît un paravan în loc de uşă. Perechile intră acolo, pe rînd. Doi copilaşi, de cinci şi şapte ani, doi adevăraţi spiriduşi, aleargă încoace şi încolo, serioşi, unul cu un iighian, altul cu o cană cu apă.

Veselie, rîsete. Nimeni nu se sinchiseşte. Am rămas pe scaun şi privesc fetiţa. Să tot aibe doisprezeee-treispre-zece ani. Pe cînd rîndul ei?

Pe legea mea, chiar acum, deoarece maică-sa, crezînd că-o doresc, o înghioldi cu cotul, arătîndu-mă.

- He, *vai*... (Ei, du-te!)

- *Co âgio*, *anda che hon mi chiama*! (Cum să mă duc, dacă nu mă cheamă!) răspunse jignită micuţa.

★

Da, cunosc Neapole.

Ca să ajung aici, am plătit scump, mai scump decît v-ar lua, ca să vă plimbe prost, compania,,Cook and Son”.

Am cunoscut Neapole, înainte să împlinesc săptămîna. Şi am simţit într-adevăr că puteam muri pe urmă. Pentru mine,

Neapole n-a avut nici chip de salvare, nici măcar atîta cît pentru o bună parte din proprii lui fii.

înspăimmtat, cu ultimele trei lire în buzunar, băteam cheiurile, debarcaderele, cercetam toate vapoarele ce plu-teau spre Marsilia, dar pe aici nu se afla nici un<barcagiu * grec care să strecoare într-un alt „*Saghalieri*' pe disperatul *palikaraki*, ce devenisem după ce văzusem Neapole. De dimineaţa pînă noaptea, asistam la plecarea navelor ce se duceau fără mine spre ţărmuri mai milostive. Sper, totuşi, să ajung acolo, cîndva.

Sîntem în februarie, începutul celei de-a doua săptă-mîni de şedere în oraşul celui mai frumos golf din lume.

Curajos, chem pe *albergatore* şi-i deschid valiza în faţă.

- Uite; costum nou, rufărie nouă, ghete noi, plus *Socrate* şi *Eminescu*. Cît timp *mangiare* şi *dormire* pentru toate astea?'

- *Una settimana*. (O săptămîna.)

Bine. Adio, scumpă valiză! Rămîn cu două cămăşi şi cu două izmene pe mine; o pereche de ciorapi, două batiste, două gulere, un prosop, un săpun şi briciul le îm-prăştii prin buzunare.

Să nu uit să evoc, în clipa aceasta solemnă cînd scriu aventura care mi-a înveselit cel mai mult prietenii, obiectul principal pe care l-am salvat de la dezastru. E o cărţulie, intitulată *Ombra* de Genevraye, apărută în româneşte într-una din acele colecţii populare care au hrănit şi instruit o generaţie întreagă şi al cărei editor, un evreu necunoscut în lume, a dat faliment şi s-a împuşcat.

Memoriei lui dedic această pagină din viaţa mea, pentru binele ce mi l-a adus cartea tipărită de el, în vremea lungilor zile de foamete, la Neapole.

Am uitat toate lucrurile pe care o mamă îndurerată le cumpărase şi le închisese în acea valiză, prima pierdută la începutul unui vagabondaj ce nu s-a sfîrşit încă. Dar niciodată nu voi uita *Ombra*, singura hrană şi singurul martor al unui suflet pe care-l păştea nenorocirea.

Acum, de vreme ce piesa de aur şi grămăjoara de aramă au dispărut, o viaţă nouă începea, o viaţă care va dura o săptămînă şi ale cărei cheltuieli le va suporta valiza.

Vreau, nu vreau, trec pe un. regim de un fel de tocană de morun sărat cu fasole uscată şi tăiţei. Ca şă le înghit, mestec ţînîndu-mă cu mîna de nas. Nu ştiam, Doamne, că-mi pregăteai zile cînd aş fi fost fericit s-o mai găsesc!

De lucru nu mai caut decît printre picături, desigur, zadarnic. Toată vremea mi-o petrec dînd tîrcoale în port, în căutarea unui al doilea „Saghalien”. Vapoare sînt destule, numai că, o *dată ce te-ai fript cu ciorbă, a doua oară sufli şi-n iaurt*; mă feresc de „Saghalieni” care fac escală şi din care poţi să fii dat jos în vreun Neapole. Altele nu sînt, dar e permis să speri.

Tot aşteptînd, sînt cu ochii-n patru ca să nu mă trezesc în faţa,,marei ocazii”, neavînd nici cele două lire necesare barcagiului care m-ar transporta pînă la „Sagha-lien”-ul visului meu. Şi cît de greu e, Doamne! cînd fumezi şi cheltuieşti treizeci de centime zilnic numai pe tutun. Cele două lire au şi fost începute, dar mai am o mică comoară de rezervă: „Roskopf”-ul, un briceag foarte frumos, un portofel de piele şi un ^portmoneu, la fel de frumos. Sacrificate la momentul oportun, aceste lucruri mărunte ma vor seapa ele mizerie. Asta mi-o bag bine m cap şi nu-mi permit nici o slăbiciune; ştiu că sînt un om pierdut şi că pentru mine nu se află nici Dumnezeu, nici fiinţă omenească în viaţă. Singur pe lume, mai năpăstuit decît un cîine vagabond, un biet om care n-are altceva de făcut decît să se întindă în mijlocul străzii pline de trecători şi să-şi dea sufletul acolo.
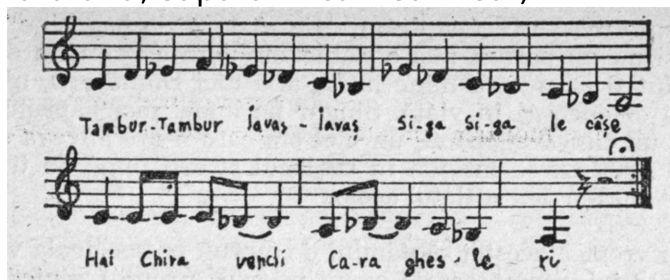
In vremea acestei săptămîni de morun pe socoteala valizei, se ivi o mică ocazie ce-mi procură tutunul zilnic. O familie de armeni, în drum spre America, care trăsese la hanul nostru şi căreia mă oferii ca ghid, fără să slăbesc din ochi vapoarele fără escală. Mă acceptă, dar şi aici,cită mizerie din partea unei inimi omeneşti! Pentru o dimineaţă sau după-ştmiază întreagă de plimbare pe jos, de lămuriri sufleteşti şi de devotament de adevărat ghid, aceşti zgîrciţi nu-mi dădeau decît cincizeci de centime! Oh! omule, cît eşti de respingător.

Totuşi, întreaga familie era înstărită, mama, tatăl şi şapte copii. Jumătate din zi se plimbau; cealaltă o petreceau în casă, unde se îndopau cu toate bunătăţile, mîn-cau, beau, rîdeau şi fumau narghilele scumpe. Habar n-aveau de morun, iar pe mine, care mi se acrise de el, nu. mă întrebau nimic.

îmi dădeau cincizeci de centime şi mă priveau cii feţe joviale şi grăsune, tatăl mai ales, un om frumos cu barbă, care se înnebunea după ultimul născut, un băieţel ele şase ani, ce dansa din buric, în timp ce..papa” lovea într-o dairea şi cînta cu o voce bărbătească de bas. Această melodie; refren mai degrabă, pe care o ţin minte cu exactitate împreună cu cuvintele ei din care poate nu se înţelegea nimic, mă chinuieşte de atunci ca un vis dulce şi trist al vieţii mele. Multă vreme, ori de c'ite ori mi-o amintesc, mă prăbuşesc sub povara acelei amintiri din Neapole, cu splendoarea şi cruzimea lui, ca şi cu egoista fericire a acelei familii.

Transcriu mai jos această amintire, cu muzică exactă şi cuvinte neînţelese. Q fac* pentru mine, numai pentru mine... Poate, de asemeni, şi pentru înduioşarea oamenilor care au inima plină de cîntece crude şi care cun.os*” preţul acestor evocări dureroase.

Iată una, săpată în carnea mea)

★

S-a terminat cu săptămîna de morun! Familia de armeni a plecat şi ea! Totul s-a sfîrşit: adăpost, hrană, tutun! Mă aflu în stradă, un biet *palikaraki*!

Timp de două zile, mă învîrtesc pe lîngă *albergator-ul* meu, cu un codru de pîine în stomac. Patronul se înduioşează şi-mi dă, pentru ultima oară, o farfurie din morunul său, pe care o înfulec, apoi îmi spune:

- *Venga con me*! (Hai cu mine!)

- Unde?

- La consulatul român.

Rămîn trăsnit: habar n-aveam. Şi ideea asta nu-mi spune nimic: ce legătură poate să fie între consulul patriei mele şi cu mine?

- Ar putea să te repartizeze, îmi zise italianul, tîrîn-du-mă la consul, şi mai ales să-mi plătească cele cincisprezece lire ce mi le datorezi î

Mă gîndesc: ,,Consulul ar putea să mă întrebe ce caut aici, şi culmea, să-mi ceară un paşaport, pe care nu-l am!”. Aşa că mă adresez tovarăşului, care merge îngrijorat, cu f rumoasele-i sprîncene zbîrlite.

- Ştii ce-i aia un *palikaraki*?

- Nu!

- Ei bine, este un individ pe care consulii nu-l iubesc deloc. Şi unul ca ăsta sînt eu!

Omul se opreşte cu mîinile în buzunare şi mă priveşte înciudat:

- *Porco Dio*!

O clipă cred că a renunţat la hotărîrea sa. Nu!

- *Ahdiamo sempre*! (Să mergem, totuşi!) Şi canonul începe.

întîi la consul, care-i onorific şi nu ştie o boabă româneşte:

- Uite... dom'le... Românul ăsta a venit la mine acu* două săptămîni. Moare de foame şi mi-e dator cincisprezece lire.

- Nu pot să fac nimic. Eu sînt aici numai pentru vize. Coborîm mofluzi. în stradă, italianul se chibzuieşte^

Apoi:

- Haide!

- Unde?

- La prefectură!

- Aibi milă! Nu ţi-am dat valiza? Nu ţi-ajunge?

- Ba da! Mi-ar place să am mai bine banii şi să-ţi înapoiez valiza.

Om cinstit!

La prefectură, un şef de birou care moţăie, cu mîinile încrucişate pe burtă. Napolitanul o ia de la capăt:

- *Scuzate*... *Signore*... *Questo Rumeno*... *otti giorni*... *non pagato*... *quindici lire*

- E un pungaş? :- Nu, dar...

- Aici nu se ocupă nimeni de datorii! Afară respir: în sfîrşit!

Nici un,,în sfîrşit”. Napolitanul îşi răscoleşte mintea.

- Haide!

:- Iar!... Mamă!...

- Hec! Trebuia să rămîi la mă-ta! Aici : Neapole!

- *Vede Napoli*, *poi mori*?

- *Davvero*! *2*

îl urmai. De astă dată mă tîrî la primărie:

- *Signore*... *Guardate*... *Questo*... *Rumen03*... Acelaşi monolog, în timp ce eu şedeam acolo, ca un cîine bătut. Acelaşi rezultat şi...

în stradă, ştergîndu-se de două ori sub bărbie cu dosul mîinii, *albergatore-le* îmi strigă în nas:

- *Non che mangiare*! *Non che dormire*! *4* Şi plecă.

Om cinstit, totuşi... Om care luptă, care se trudeşte şi face tot ce poate ca să rămînă bun. Dar viaţa îşi bate joc de asta.

1 Iartă-mă, domnule... acest român... opt zile... n-a plătit... cincisprezece lire (*n.e.*).

Pironit pe trotuar, mă rezem de zidul primăriei şi închid pleoapele, spre a păstra imaginea acestui hotelier care se depărtează, mîhnit, gesticulînd. Mi-e imposibil să am necaz pe el. Dealtfel, nu sînt supărat pe nimeni. Eu sînt vinovatul. Voit-am cîndva să am un rost în viaţă? Nu. De cînd mă ştiu, aşa am fost. Atunci? Nu degeaba un proverb înţelept spune că „Ceea ce îşi face omul cu mîna lui, nici dracul nu poate să-i descurce”.

Maşinaiiceşte, mă îndrept spre port. Acolo sînt stive mari de lemne, acoperite în formă de căpiţă. începînd de azi, aici va fi culcuşul meu de noapte. Ah! păcat de hainele mele care sînt încă noi! Dar. o să mă păzesc... Apoi, scîndurile trebuie să fie curate: e lemn de tîmplărie.

Curate? Mută-ţi gîndul!

în bezna de nepătruns umblu de-a buşelea şi numai-decît dau de nişte picioare, care put de-ţi vine să verşi. Sînt tovarăşi, alde *palikaraki*, ca mine! Cel pe care l-am atins, bombăne prieteneşte şi-mi spune că-i „loc destul!”, îmi golesc buzunarele care sînt înţesate cu lucruri, îmi încropesc un fel de perniţă şi rnă lungesc, învelindu-mă cu paltonul. Dar, nu pot închide ochii toată noaptea. E frig... Tremur. Şi, colac peste pupăză, tovarăşii,îmi dăruiesc cu generozitate păduchii lor. Doamne! De necrezut! Ah ! cu siguranţă, păduchii nu se hărnesc cu peşte sărat.

Furios, a doua zi plec în căutarea a „orice o fi”. Cutreier tot oraşul şi portul: mă ofer, pentru salarii de nimic, pretutindeni

unde văd că e ceva de făcut, dar îmi dau seama de zădărnicia sforţărilor mele: înşişi napolitânii sînt prea mulţi şi mor de foame, mai dihai ca mine. Zece inşi se bat pe un loc, pentru un ceas de muncă, pentru un geamantan de dus. Seara, mă strecor sub şopronul nostru, fără să fi mîncat ceva toată ziua, mai mult de ciudă, deoarece mai am cîţiva „soldi”, păstraţi special pentrustu-tun, singura mea mîngîiere. Deoarece port un baston de bambus în mînă, mă gîndesc că poate din cauza lui nu sînt primit nicăieri şi a doua zi, la plecare,, după a doua noapte de scărpinat, îl las în stiva de scînduri.

Iarăşi bat drumurile, dau din coate, îmi cer partea mea de viaţă, orieit de mizerabilă ar fi. Nimic, nimic, nimic î

Atunci mă împăcai cu soarta. Zadarnic să te osteneşti pentru ceva. Zadarnică încăpăţlnarea de a vrea să dărîmi un zid cu capul. Pace! Pace cu tine însuţi!

Istovit, înfometat* cu inima goală de orice sentiment, căzui pe o bancă. La ieşirea din port e o piaţă publică. In faţa mea, derbedei care se înghesuie în jurul unui cazan uriaş, ce fumează în bătaia vîntului.

Mă opresc şi văd cum un bucătar ambulant împarte mîncare. Ce? Morun ? Nu. Mai rău! Şorici şi resturi de pîine de toate felurile, adunate de prin restaurante. Plinea şi şoriciul fierb în vreo cincizeci de litri de apă; şeful le prinde cum poate, cu lingura sau cu mîna şi le cumpăneşte în farfuria de metal pe care ilămîndul o ia din grămadă.

Cit costă asta? Un ban porţia! Şi ţi-o dă! Şi e bună, pentru Dumnezeu! Se topeşte în gură. Dar trebuie să te înghesui, deoarece cazanul se goleşte într-o clipă. De asemeni, trebuie să nu faci mofturi în faţa acestei ciorbe, în care parcă şi-au spălat picioarele toţi *palikaraki* din Neapole!

Ceea ce nu împiedică pe nimeni să mai ceară încă o porţie, cu gologanul într-o mînă, cu castronul în cealaltă. Şi se înghite fiertura, cu rîgîieli de satisfacţie. Apoi, cu mîinile în buzunar, ochii pe jumătate deschişi şi nepăsători, se duc legănîndu-se pînă la tutungerie, îşi cumpără un pachet de şase bani; răsucesc o ţigară, rîgîind din belşug şi o fumează, tolăniţi la soare, cu mintea pierdută. Admiră Neapole...

Iată omul care s-a împăcat cu soarta lui.

Făcui acelaşi lucru cu soarta mea şi cu Neapole: sco-sei cămaşa murdară de dedesubt şi o pusei deasupra, fă-cîndu-mi astfel din două cămăşi murdare... două curate.

Din nenorocire, nu putui păstra această pace mai mult de un sfert de oră, nici în abrutizarea minţii, nici în nemişcare completa, in ciuda jurămintelor ce-mi făcusem de-atî-tea ori de-a privi viaţa cu sînge rece. Acel „la ce bun” nu mi-a fost prieten mai mult de-o clipă de alean. Tot ce poate zgudui maşina umană e *bun*, chiar şi boroboaţa de neiertat ca aceea, de pildă, din ziua în care mă întremai cu şorici.

Cu mîinile în buzunare, savurîndu-mi ţigara, dădui peste un vînzător ambulant care-şi explica jocul: „Un franc pentru doi bani!” Jocul era următorul: pe o masă, o bilă atîrnată de un lănţişor. în faţa ei un popice pe care bila, cînd îi făcea vînt, trebuia să-l răstoarne.

Şmecherul apucă bila:

- Priviţi domnilor: ţinteşti drept şi-i dai drumul: popicele e răsturnat î Cîştigi un franc numai cu doi bani. Uite aşa...!

într-adevăr, dădu drumul bilei şi răsturnă popicele. Alţii, probabil, complici, îl răsturnară, de asemenea. E uşor, într-adevăr. O să-mi încerc norocul!

Da, dar cu ce bani, deoarece n-am decît un singur ban. Ei bine, cu lira pe care însuşi vînzătorul ambulant mi-o dă în schimbul briceagului păstrat pentru clipe de ananghie!

Ah ! îmi spun, dacă reuşesc să răstorn popicele de două sau de trei ori, am cu ce să-mi ţin tot atîtea zile. Şi apuc bila, ochesc, dau drumul, dar neghioaba trece la stînga, fără să atingă popicele. Rezultatul: am pierdut cei doi bani!

Trebuie să-mi scot paguba. Desigur, a fost o stîngăcie din pricina necunoaşterii jocului: n-am ochit bine. Jocul e simplu. Mi-am dat seama.

Apuc iarăşi bila, ochesc şi-i dau drumul; de astă dată trece pe la dreapta şi nici gînd să atingă popicele. Cu asta, patru bani pierduţi. Cum să-i laşi?

Continui, ochind, dînd drumul, dar bila trece cînd la dreapta, cînd la stînga şi odată cu ea gologanii şi briceagul meu trec în buzunarul pungaşului.

înfrînt. cu inima bătîndu-mi de parcă aş fi omorît pe cineva, mă îndrept spre culcuşul meu, unde de astă dată, un somn

greu mă împiedică să simt păduchii şi urmările marei mele greşeli.

La capătul primei săptămâni petrecută sub cerul înstelat - a treia la Neapole - nu mai am decît „Roskopf”-ul, destinat unei încercări supreme de salvare. Dealtfel, e aproape de nevîndut în acest oraş unde napolitanii îţi oferă, la orice colţ de stradă, ceasuri pretinse de aur şi, în treacăt fie zis, furate. Le oferă tuturor străinilor, după ce le-au frecat fără încetare de şolduri şi chiar găsesc naivi care să le cumpere. Aceştia sînt mai cu seamă englezii, eternii căutători de chilipiruri de-a lungul tuturor continentelor.

Aşa că. aproape fără să vreau, ceasul meu fu salvat din pricina acestei concurenţe. Restul: portofelul şi port-moneul au fost vîndute; banii au căzut în buzunarul bucătarului ambulant. Şorici, şorici şi iar şorici *i*

Deşi lacom 'după şorici, încă din copilărie, niciodată n-am văzut şi n-am mîncat atît de mult! Ore întregi îi simt mirosul în nas, împreună cu duhoarea de talpă arsă.

Pe curînd, un alt miros, mai puţin substanţial, îmi va gîdila nările. Deocamdată, sînt cu stomacul gol ele două zile şi dau tîrcoale prin port, unde mă întîlnesc cu vechiul meu *albergatore*:

- Eh, nimic? mă întreabă.

- Nimic, încă.

- Mîncat?

- Nu.

- Hai acasă; am ceva bun! Acasă, devor o tocană minunată!

- Ce e?

- Iepure de casă, îmi spune, sugînd un os şi zîmbind misterios.

Aproape că n-aş fi băgat de seamă, dacă, plictisit de miorlăielile deznădăjduite ale unei pisici băgate într-un sac, n-aş fi întrebat, în timp ce ne desfătam cu o cafea gustoasă:

- Ce ţi-a căşunat pe pisica aia nenorocită de-ai vîrît-o „în sac?

- E tocana de mîine, îmi răspunse cu gravitate. Şi cît ai clipi, se sculă, apucă pisica, îi legă de gît o sîrmă, pe care o fixă la un capăt dintr-o gaură a unui scăunel, iar de celălalt trase,

după ce se urcă pe el. Şi, în faţa mea, sugrumă sărmanul animal, care se zvîrcolea îngrozitor.

Mulţumii şi ieşii. N-ajunsei în curte şi vărsai toată tocana.

Sîntem noi un popor înapoiat, dar nimeni nu mănîncă pisici, nici broaşte şi nici măcar carne de cal.

Acea minunată carne de pisică, pe care n-am avut virtutea s-o mistui, a fost ultima mea masă la Neapole... Şi, totuşi, încă opt zile aveau să mai treacă pînă să sper într-o schimbare.

Intr-o zi, pe cînd mergeam la voia întîmplării pe lîngă coasta Filipo Santo, îmi căzu privirea pe un afiş mare, al cărui cuprins mă pironi locului.

între atîtea şi atîtea laude, se spunea că:

IL MAGNIFICO VAPORE „HOHENZOLLERN” va pleca (la data cutare) DIRETTISSIMO DA NAPOLI A ALESSANDRIA D'EGITTO

Eram pe la sfîrşitul lui februarie 1907.

Citii şi recitii afişul minunat şi inima mi se umflă de bucurie, presimţind salvarea apropiată. Acest *Magnifice*», şi mai ales acest *direttissimo* era ceea ce căutam. Scăparea mea aici era î El trebuia să fie, chiar de-aş fi fost nevoit să mă agăţ de cîrma lui sau să fac o crimă!

Şi sigur de reuşită, plin de speranţă, alerg, aproape ju-cînd, pe întreaga cîmpie napolitană, mă rostogolesc în iarbă, latru, cînt:

Tambur, *tambur*!
Iavaş, *iavaş*...
Siga, *siga*, *iecişe*
Hai chiravendi, *caraghesteri*!

Dar, în vreme ce cîntam, seara sosi şi odată cu ea şi foamea. Mi-e foame, săracul de mine şi ştiu că încă opt zile vor mai trece pînă să îmbue ceva, deoarece viitoarea masă trebuie s-o iau pe *Magnifica*, pe *direttissimo* sau nicăieri, nicăieri!... Sînt un om care nu mai. mănîncă! Nu mai am nimic de vîndut, afară de ceasornicul „Roskopf”, dar cu el nădăjduiesc sâ plătesc barcagiul care, la momentul potrivit, mă va duce la picioarele „Hohenzollern”-ului!

Aşa se va întîmpla, viteazul meu *palikaraki*, chiar de-ar trebui să muşti din ţărînă, să paşti iarbă.

Şi într-adevăr, mă aflu în mijlocul unui cîmp nesfîrşit de lăptuci, înalte pînă la genunchi! Smulg una, îi scot miezul şi... curaj prietene! De morun te-ai săturat. Sori-ciul ţi-a dat greaţă. Pisica ai vărsat-o. Ei bine, acum îndoapă-te cu iarbă şi aleargă, aleargă apoi, ca gîştele pe cîmp, la începutul primăverii.

Aşa s-a şi întîmplat: ra-am îndopat cu lăptuci timp de opt zile şi-am alergat ca gîştele!

Nici o firimitură de pîine, în tot Neapole, pentru mine; nici un gologan ca s-o cumpăr, o săptămînă întreagă. Nu mănînc decît lăptuci cu sare furată de prin butoaiele din faţa băcăniilor, beau apă şi alerg! Tutunul meu, mucuri de ţigară. Culcuşul meu; mereu sub şopronul de scînduri din port. M-am jegărit în aşa hal, că nu mă mai recunosc, cînd îmi văd imaginea în geamul vitrinelor.

Dar Dumnezeu e mare şi pe pămîntul ăsta orice are un sfîrşit.

Ziua plecării vaporului „*Hohenzollern*” *1* De pe chei abia se zăreşte pavilionul său, care flutură în depărtare. Bărci frumoase fac naveta între el şi debarcader. Compania „Cook” îi trimite domni bine, doamne frumoase, împreună cu bagajele lor numeroase.

Şi eu? Eu, de asemenea, nu călătoresc decît cu *di-rettissimo*.

Curaj, *palicarule*!

La o toaletă publică, mişunînd de femei, mă dezbrac în vestă; o săpuneală straşnică şi cu ajutorul unei oglinzi de buzunar în faţă mă bărbieresc. Femeile chicotesc. Eu de asemeni: e ziua plecării mele pe *Magnifica*!

Odată ras. îmi îndrept gulerul şi-mi fac un nod la cravată, ca pe vremea cînd eram şi eu om. Apoi, cu periuţa mea de mustăţi îmi curăţ hainele, paltonul şi-mi lustruiesc ghetele.

Iată-mă un tînăr cu înfăţişarea corectă, respectabilă.

Alerg să-mi caut bastonul, pe care nimeni nu l-a vrut, adio, scumpul meu şopron! Mi-am găsit vaporul!... Acum, e rîndul ceasului. Cui să-l vînd? Pe legea mea, dacă nu s-o nimeri la *alhergătore*, va fi jalnic î

Pornesc voiniceşte şi, înainte de a intra, îmi scot ceasul şi-l privesc:

- Scumpul meu „Roskopf”! Şapte lei m-ai costat, patru ani de cînd te port î Iartă-mi trădarea şi ajută-mă să iau pe tine cele două lire de care am nevoie pentru barcagiu!
Intru. Italianul îşi bea cafeaua. Bolovani nişte ochi la mine, văzîndu-mă atît de dichisit:
- *Monneda*?
- Da, *monneda*, am venit să ţi-o cer î Plec îndată, căci de la ultima noastră masă n-am mai mîncat decît lăptuci, devenind un ierbivor! Uite ceasul meu; te implor, dă-mi două lire!
Şi îi povestesc ce am de gînd să fac. ^
Bunul om mă ascultă, vădit mişcat, dădu din cap, fără să scoată o vorbă şi-mi întinse trei lire, în loc de două, pentru maşina aceea fără preţ. îi strînsei mîinile şi alergai spre limanul salvator!
în faţa barcagiului, cu un aer imperial - bastonul în mînă şi trăgînd din ţigară - întreb ca şi cînd n-aş fi ştiut:
- Unde-i „*Hohenzollern*”?
- Colo, dom'le!
- E *direttissimo*?
- ...Da, *Napoli ă Alessandria*!
- Cît iei pe cursă?
- Două lire.
- Du~mă!
Şi sar în barcă.
Alunecînd pe oglinda de smaragd, fiecare lovitură de vîslă mă depărtează de înspăimîntătoarea realitate şi mă apropie de o alta, mai rea, fiindcă e nesigură. Barcagiul mă depune la picioarele unei scări, care-i păzită la capătul de sus de un *bersaglieri* şi de un of iţer de bord.
Curăţenie strălucitoare. Numai „lume bună”. Nici pomeneală de *katastromatos*. Lux mare. *Il Magnifico*!
împrejurul vaporului, napolitani dansează în bărci, în sunetul ghitarelor, mandolinelor, viorilor şi armonicelor. E un tămbălău asurzitor. Pasagerii de pe punte aruncă gologani în bărci şi-n mare, care-i plină de înotători. Aceştia, cu gura plină de bani, pîndesc mîna care va arunca lira şi înainte ca moneda să parcurgă tot drumul se dau la fund ca o săgeată şi o prind în timp ce ea coboară ca o frunză veştedă. Revenind la suprafaţă, ţi-o arată între dinţi.

Plătesc barcagiul şi mă urc... „Ca un cocoş”... Dar privirea mi s-a şi împăienjenit, picioarele mi s-au înmuiat, respiraţia mi-e grea. Da, în clipa aceasta, sînt în stare să ucid!

în susul scării... cei doi mă salută politicos.., Unul mă întreabă:

- Biletul dumneavoastră!

Nepăsător, ca un bloc de piatră, răspund plictisit *i*

- Conduc un prieten... Treceţi, domnule...

Trec, gata să mă prăbuşesc,1

*

Din această clipă şi pînă la plecarea vaporului, cam o oră? am trăit momentele cele mai cumplite, cele mai ucigătoare din viaţa mea. Nu cunosc ceva care să egaleze acest canon, nimic mai sîngeros, nici chiar foamea, nici închisoarea sau rana cea mai dureroasă. Numai chinul ce ţi-l dă pasiunea cărnii dezamăgite se poate măsura cu această sf îşiere a bietelor măruntaie omeneşti.

Căci ăsta-i. adevărul: fîşii de viaţă care se desprind din tine, ard ca meteorii, fără voia ta şi se duc în infinit, luînd cu ele ceea ce-i mai bun în sîngele tău: *pofta de viaţă*. După care nu rămîi decît un pachet de oase, un schelet care rînjeşte, care scînceşte şi care se cheamă *un sărman om de treabă*.

Sînt hotărît să-mi arunc' îndată zdreanţă omenească peste balustrada babordului şi-mi lipesc fruntea înfier-bîntată de un stîlp. De acolo pot să văd scara, fiindcă toată viaţa mea atîrnă acum de această scară, care-i spaima mea, cîtă Vreme nu s-a ridicat, cîtă vreme oricine poate să mă înhaţe de ceafă şi să mă arunce, unde? într-o barcă a poliţiei? într-un oraş al mizeriei? Nu, nu: într-o pustietate cu lăptuci!

Nu e vorba aici de mizerie, care-i ceva suportabil, pe care o cunosc şi de care nu mi-e teamă, ci de lăptuci. Opt zile de lăptuci, care au venit după opt zile de şorici şi încă alte opt de morun sărat! Asta nu-i mizerie: sînt un tînăr îndopat cu iarbă şi care riscă, dintr-un moment într-altul, să fie trimis din nou la păscut. Şi ceea ce-i mai teribil, n-am nici o poftă să mă arunc în mare, care e la picioarele mele, nici nu mă gîndesc la moarte: vreau să trăiesc, îmi place viaţa, Neapole şi această omenire neghioabă. Un singur lucru nu-mi place: lăptucile !

Şi orice bluză albă care trece pe lîngă mine, orice chipiu, orice mişcare care.se produce în apropierea cefei mele - fie pentru a da un ordin, fie ca să arunce o piesă în mare, fie chiar pentru un scuipat peste balustradă - toate acestea la un loc sînt pentru mine tot atîtea mîini gata să mă îmbrîncească pe scara blestemată, azvîrlindu-mă în cîmpul cu lăptuci.

îmi simt carnea topindu-se ca ceara cînd o apropii de jăratic. Pentru mine viaţa s-a oprit, soarele stă pe loc, la fel ca scara.

Ca să mă dezmeticesc, scot din buzunar *Ombra*, pe care o ştiu pe de rost şi mă prefac c-o citesc, dar nu pot desluşi o buche; nu văd decît scara înţepenită în poziţia ei, coate de oameni care mă ating în trecere şi... lăptuci. Atît pot să vadă ochii mei.

Dar mă silesc să fixez altceva, care ţine de vis: îmi apropii fruntea de stîlp, îmi fac din Vezuviu o ţintă şi aştept clipa cînd muntele se va urni, întîi încet, apoi repede, repede, departe de aceste meleaguri.

Aştept şi nimic nu se clinteşte. Muntele, stîlpul meu, aceste drumuri cu talazuri de aramă sclipitoare care duc drept la lăptuci, totul este lovit de imobilitate. Numai eu, eu singur sînt mobil, doar inima mea vibrează de toate grozăviile universului, numai eu pot fi mişcat la dorinţa cuiva şi trimis la iuţeală în cîmpia cu lăptuci, unde trebuie să trăiesc, ca pînă acum, ca un ierbi vor, ca gîştele, să pasc de o sută de ori pe zi şi să mă deşert de tot atîtea ori.

Cu stîlpul în braţe, cu ochii aţintiţi spre Vezuviu, mi-aduc aminte că am *Ombra* în mină, *Ombra* care a fost singurul meu tovarăş de drum, de spovedanie şi singurul prieten în vremea acestor nesfîrşite zile. Şi mă întreb: de ce oamenii scriu *Ombre* mişcătoare, *Ombre* patetice, de vreme ce pămîntul nu-i decît un cîmp imens de lăptuci, în care putem cădea fără să ne mai sculăm vreodată.

Un *bu-u-u* formidabil zguduie cerul şi marea, izbin-du-mă cu dinţii de stîlp.

Acum sînt un *palikaraki* aşa de uşor, că aş putea fi apucat între două degete şi pus oriunde: în cazanul cu şorici sau în cîmpia napolitană. Nu mai respir, mă lipesc de balustradă şi implor scara să se ridice, mai înainte de-a fi un fulg pe care să-l ia vîntul. Nu ştiu dacă am dreptul să mă bucur. între

primul şi al treilea *bu-u*! eternitatea este aşa de chinuitoare, că aş fi putut fi măturat de pe puntea acestui deznădăjduitor *direttissimo* al salvării mele, la cea mai uşoară suflare şi de mii de ori într-o minută.

Dar iată al doilea şuierat de sirenă, apoi al treilea şi văd cum braţe puternice trag scara blestemată şi o leagă la babord. Nava pleacă majestuos şi pămîntul parcă se învîrteşte în jurul ei. La ieşirea din port, se opreşte şi pilotul coboară în şalupa lui. Un scurt *bu*! - salutul civilizat pentru pilotul Neapolului şi lăptucile" sale - şi ne luăm valea, păşind în larg, în timp ce vaporul duduie cu toată puterea, în timp ce vîntul suflă în frînghii, iar călătorii şi-au ridicat gulerele paltoanelor.

Abia atunci îmi spun cu glas tare:

- Âsta-i *direttissimo* al meu! *~ Şi umflîndu-mi pieptul, cu ţigara în gură, mîinile în buzunar, bastonul în bandulieră, mă plimb semeţ pe puntea comandantului, căruia mi-e poftă să-i strig: ,,Hei! prietene !… Cum o mai duci cu sănătatea?"

★

Noapte. Noapte frumoasă meridională. Pachebotul îşi încetineşte mersul... Aşa, dintr-o dată... In largul mării...

- Ce s-a întîmplat?

Saloane şi cabine se golesc. Toată lumea e pe punte, fiecare clasă la puntea ei, cei care au mîncat şi cei ce nu au mîncat, fie din indispoziţie sau fiindcă nu i-a invitat nimeni.

- Ce este acolo?

Trecem pe lîngă Stromboli î Şi cum prietenul meu, co-mandantul, e un individ drăguţ, a încetinit mersul lui *Magnifico*, ca să putem privi pe îndelete acest etern aruncător de flăcări. Priviţi-l î E la doi paşi de noi. De pe creştetul său, ţîşnitura ritmică de lavă incandescentă luminează noaptea la scurte intervale. Cărarea de foc, roşie în părţile de sus, coboară şerpuitoare, pe alocuri întreruptă, se întunecă din ce în ce şi dispare la poalele muntelui, unde un clocot ciclopeean tulbură tăcerea nopţii. Spectacol unic, de neuitat.

Vaporul îşi reia viteza.

Mă aşez şi fumez în noaptea calmă. Mă gîndesc la con-trolorul care ar putea trece, da… La dracu! O să vadă cum am să-l primesc. Oare sînt sau nu pe un *direttissimo*? Şi atunci? Cine eşti dumneata, care mă plictiseşti? Să se termine cu

spaima î Acum vaporul merge şi nu se va opri decît acolo unde-l am pe moş Binder, aşa că puţin îmi pasă! O să mă trimiteţi la cărbuni: n-aveţi decît! Ca şi cum am spus vreodată că nu vreau să scot din mină partea mea de cărbuni! Da, sînt” gata să pui mîna pe roabă! Da, sînt gata să-mi plătesc drumul, prin orice fel de muncă, oricît de grea şi murdară, dar, pentru numele lui Dumnezeu, fiţi oameni, lăsaţi-mă să ies din cîmpul cu lăptuci: am şi eu dreptul la un codru de pîine!

Şi cum fumam şi mă gîndeam la ce ar fi putut să mi se întîmple pe *Magnifica*, un domn mărunt şi bine legat fuma de*asenienea un trabuc, drept în faţa mea, cu spatele re-zemat de parapet. Nu mă slăbea cu privirea, de-o bună bucată de vreme. Dar nu mă sinchisesc!

. Ce o fi vrînd cu mine omul ăsta cu figură cumsecade, cu şapca pe ochi, cu impermiabil şi cu ţigară care licăreşte în noapte.

Nu vrea nimic. E un austriac: l-am auzit vorbind vie-neza cu călătorii. Pe cînd eram numai noi pe puntea de la a treia, mă întrebă deodată, în italieneşte:

- Ce cabină ocupi dumneata?

- Nici una.

- Cum? Toată lumea” are cabină aici. Uite-te la numărul cheii dumitale.

- N-am nici o cheie.

Mirat la început, apoi înţelegînd, zîmbi şi se aşeză lingă mine:

- Nu cum,va, eşti, din întîmplare, un...”

-...Da, un *palikaraki*!

- Şi desigur că n-ai mîncat? !...

- Ba da! numai lăptuci...

- Hai cu mine!

In cabina lui, cu mişcări de buldog grăbit, deschide o valiză, scoate sanvişuri, tartine, banane, portocale,..Malaga” şi mă îndoapă. Îmi toarnă de băut, încă şi încă... Apoi ţigări minunate, ţigări minunate.

Ah! palicarule ! Totul se plăteşte pe lumea asta, atît binele cît şi răul!

- Să nu te temi deloc! îmi spuse bravul vienez. Sîn-tem pe un vapor de lux, nici un control pe drum! La intrare îţi ia

„biletul*şi-ţi dă cheia cabinei. Atît... Dar cum dracu ai ajuns aici?

- Să vezi... erau nişte lăptuci acolo!

- *

Acum îmi trebuie un culcuş. Unde să-l găsesc? Pretutindeni !

Mă lungesc pur şi simplu pe marele pătrat care acoperă sufrageria clasei a treia şi adorm. Adorm buştean, pînă dimineaţa, cînd o mină mă. clatină. Ridic capul, puţin jignit: o bluză albă, o figură tînără, vioaie., se apleacă asupra mea:

- *Fokista lei*? (Eşti fochist?)

- *Fokista,.,*

Şi-mi acopăr faţa, adormind din nou.

Puţin mai apoi, aceeaşi mină, aceeaşi figură:

- *Passagieri lei*?

- *PassagierL**,

- Ha! Ha ! Nu eşti nici fochist, nici călător, ci vagabond! Hai cu mine \

Tii, ce să mă fac? Controlor ? Cărbuni? Adio „Ma-; laga”, adio sanvişuri şi ţigări!

Nu ! nimic... Cu atît mai bine. Sîntem în zodia huzu-. relii, după aceea a nenorocirilor! Aşa-i viaţa! Sînt dus în sufrageria deasupra căreia dormisem. Acolo, micul de-; jun. Călătorii au plecat şi din trei porţii două sînt ne-; începute.

- Au rău de mare *ăştia î* Tu n-ai! Aşează-te! Ca un lup într-o turmă de miei, mă aruncai asupra un-^

tului, dulceţei, cornurilor calde, laptelui bun, cafelei gus-; toase şi le trimisei să-mi repare bietele maţe dehăinate de atîtea lăptuci. Băiatul mă privea cu braţele încrucişate şi cu faţa îmbujorată de bucurie.

- Nu te grăbi! E permis! Toate astea ar fi mers în mare, la rechini! Şi fripturi, mari ca asta L. Şi *kuglu-furi*, tot aşa! în mare!

în mare, pentru rechini... Iar mie şi atîtor altor milioane ca mine: lăptuci, şorici, lături!

Sărmană omenire! Cît eşti de proastă! Mai mult proastă decît rea!...

Trei zile între cer şi mare... Mediterană voioasă, cîte-odată arţăgoasă. Bolta cerească generoasă, uneori cu toane;

De la bucătăria clasei a treia, unde înţepenit pe două picioare solide, cu mînecile suflecate, mă joc cu vasele, privesc prin ferestruică marea şi cerul, care dansează în toate chipurile şi cînt cît mă ţine gura:

Tambur, *tambur*! *Iavaş*, *iavaş*...

Deodată, în plină mare dezlănţuită, ziua-n amiaza mare,' *II Magnifico* se opreşte! Ce s-a întîmplat? Toată lumea năvăleşte pe punte.

Un biet cargobot grec se află în primejdie. Complet gol, pluteşte în voia valurilor, cu cîrma ruptă. „*Hohenzollerri'* încearcă să-l abordeze cu prudenţă. Prin megafon se aude:

- Tot ce putem să vă facem, e să vă luăm la bord î Strigă ai noştri pe italieneşte.

- Nu puteţi să ne remorcaţi? întrebă grecii.

- Imposibil! Sîntem vapor poştal! Strig, lâ rîndul meu:

- Imposibil! Sîntem un *direttissimo*!

Şi prietenul meu, comandantul, sună maşiniştilor: *ţîrr* /... *ţîrr* /.,. *Cu toată viteza*, *înainte* /... înainte î... Fiecare cu soarta lui...

în sfîrşit! într-o duminică însorită: *bu bu* /... *Hei*! *acolo*, *pilotul*!

Acostăm la Alexandria.

Strîng mîna austriacului, apoi pe a băiatului de treabă, pare-mi spune:

- Dă-mi ca amintire bastonul tău ele bambus!

- Ia-l!... Adio!...

'...Hei, Franţa!... Nimic de făcut în 1907! Abia peste zece ani şi... pe altă poartă.... Zbor la scumpul meu Binder...

Saînt Raphael, martie 1927